

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสารานិยธรรมกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
X	แทน การประยุกต์ใช้หลักสารานิยธรรม
X_1	แทน ด้านเมตตากรรม
X_2	แทน ด้านเมตตาวจีกรรม
X_3	แทน ด้านเมตตาโมกรรม
X_4	แทน ด้านสาธารณ โภคิ
X_5	แทน ด้านศีลสามัญญดา
X_6	แทน ด้านทฎฐิสามัญญดา
Y	แทน การเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา
R	แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
**	แทน ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 5 ตอนตามลำดับความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นำเสนอด้วยจำนวนและร้อยละ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักสารานิยธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 นำเสนอด้วย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับและอันดับของแต่ละด้าน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 นำเสนอด้วย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับและอันดับของแต่ละด้าน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักสราณิยธรรมกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 นำเสนอด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product moment correlation coefficient) ระดับและอันดับของแต่ละด้าน

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์แนวทางการการประยุกต์ใช้หลักสราณิยธรรมกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่ม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นำเสนอด้วยจำนวนและร้อยละ ดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์ทำงาน

รายการ	จำนวน	
	n = 338	ร้อยละ
1. เพศ		
เพศชาย	80	23.70
เพศหญิง	258	76.30
รวม	338	100.00

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	
	n = 338	ร้อยละ
2. อายุ		
20 – 30 ปี	59	17.50
31-40 ปี	153	45.30
41-50 ปี	99	29.30
51-60 ปี	27	8.00
รวม	338	100.00
3. ประสบการณ์ทำงาน		
ต่ำกว่า 5 ปี	57	16.90
5-10 ปี	178	52.70
11-20 ปี	94	27.80
20 ปีขึ้นไป	9	2.70
รวม	338	100.00

จากตาราง 3 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 338 คน จำแนกตามสถานภาพเพศ ส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 76.30 และเป็นเพศชาย จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 23.70 ส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 45.30 อายุ 41-50 ปี จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 29.30 อายุ 20-30 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50 และ อายุ 51-60 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 16.90 ประสบการณ์ 5-10 ปี จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 52.70 ประสบการณ์ 11-20 ปี จำนวน 94 คิดเป็นร้อยละ 27.80 และประสบการณ์ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.70

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักสารานិยธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 นำเสนอด้วย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับและอันดับของแต่ละด้าน

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการประยุกต์ใช้หลักสารานิยธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 แต่ละด้าน

การประยุกต์ใช้หลักสารานิยธรรม	n = 338		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านเมตตากรรม	4.37	0.29	มาก	1
2. ด้านเมตตาจริกรรม	4.36	0.30	มาก	2
3. ด้านเมตตาโมกกรรม	4.30	0.33	มาก	6
4. ด้านสาธารณโภคี	4.32	0.32	มาก	4
5. ด้านศีลสามัญญา	4.31	0.31	มาก	5
6. ด้านทิวฐิสามัญญา	4.33	0.30	มาก	3
รวม			มาก	

จากตาราง 4 แสดงว่า การประยุกต์ใช้หลักสารานิยธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านเมตตากรรม ($\bar{X} = 4.37$) ด้านเมตตาโมกกรรม ($\bar{X} = 4.36$) ด้านทิวฐิสามัญญา ($\bar{X} = 4.33$) ด้านสาธารณโภคี ($\bar{X} = 4.32$) ด้านศีลสามัญญา ($\bar{X} = 4.31$) และด้านเมตตาโมกกรรม ($\bar{X} = 4.30$) ตามลำดับ

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการประยุกต์ใช้หลักสารานิยธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 ด้านเมตตากรรม

ด้านเมตตากรรม	n = 338		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ในการปฏิบัติงาน ท่านมีการแสดงออกและมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อย่างสุภาพ	4.48	0.62	มาก	1

ตาราง 5 (ต่อ)

ด้านเมตตากายกรรม	n = 338		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
2. ท่านมีน้ำใจช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ	4.36	0.55	มาก	2
3. ท่านมีความเมตตา ให้ความช่วยเหลือผู้ได้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างดี	4.36	0.63	มาก	2
4. ท่านมีอหยาศัยอ่อนน้อม ไม่แสดงอาการ ไม่เป็นมิตรหรือคูหมิ่นเหยียดหยามต่อเพื่อนร่วมงาน	4.36	0.63	มาก	2
5. ท่านมีความมุ่งมั่นฝึกปฏิบัติตนเองเพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถอยู่เสมอ	4.32	0.64	มาก	3
รวม	4.37	.61	มาก	

จากตาราง 5 แสดงว่า การประยุกต์ใช้หลักสาราณิยธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ด้านเมตตากายกรรม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ในการปฏิบัติงาน ท่านมีการแสดงออกและมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างสุภาพ ($\bar{X}=4.48$) ท่านมีน้ำใจช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ ($\bar{X}=4.36$) ท่านมีความเมตตา ให้ความช่วยเหลือผู้ได้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างดี ($\bar{X}=4.36$) ท่านมีอหยาศัยอ่อนน้อม ไม่แสดงอาการ ไม่เป็นมิตรหรือคูหมิ่นเหยียดหยามต่อเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X}=4.36$) และท่านมีความมุ่งมั่นฝึกปฏิบัติตนเองเพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถอยู่เสมอ ($\bar{X}=4.32$) ตามลำดับ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการประยุกต์ใช้หลัก สาราณียธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ด้านเมตตาวชิกรรม

ด้านเมตตาวชิกรรม	n = 338		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ท่านเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี พุดจาดี มีอัธยาศัยดี ยิ้มแย้ม แจ่มใส และมีความเป็นกันเองต่อเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ	4.42	0.63	มาก	1
2. ท่านสามารถให้คำแนะนำ หรือ ทักท้วงต่อเพื่อนร่วมงานอย่างสุภาพ	4.38	0.61	มาก	2
3. ท่านไม่พูดเหยียดหยาม นินทา และมีการพูดให้เกียรติ ชื่นชม ให้กำลังใจซึ่งกันละกัน	4.33	0.62	มาก	3
4. ในสถานศึกษาของท่านมีการ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนางานของ สถานศึกษาอย่างถูกต้อง	4.30	0.63	มาก	4
5. ท่านมีเทคนิคในการยอมรับฟังคำ วิจาร์ณ และพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง ตามคำแนะนำของผู้อื่น	4.38	0.59	มาก	2
รวม	4.36	.61	มาก	

จากตาราง 6 แสดงว่า การประยุกต์ใช้หลัก สาราณียธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 1 ด้านเมตตาวชิกรรม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ท่านเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี พุดจาดี มีอัธยาศัยดี ยิ้มแย้ม แจ่มใส และมีความเป็นกันเองต่อเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.42$) ท่านสามารถให้คำแนะนำ หรือทักท้วงต่อเพื่อนร่วมงานอย่างสุภาพ ($\bar{X} = 4.38$) ท่านมีเทคนิคในการยอมรับฟังคำ วิจาร์ณ และพร้อมที่จะพัฒนาตนเองตามคำแนะนำของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.38$) ท่านไม่พูดเหยียดหยาม นินทา และมีการพูดให้เกียรติ ชื่นชมให้กำลังใจซึ่งกันละกัน ($\bar{X} = 4.33$) และในสถานศึกษา

ของท่านมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานของสถานศึกษาอย่างถูกต้อง ($\bar{X}=4.30$) ตามลำดับ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการประยุกต์ใช้หลักสสารณิยธรรม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ด้านเมตตามโนกรรม

ด้านเมตตามโนกรรม	n = 338		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ท่านสามารถบริหารงานด้วยความ เสียสละ เอื้อเพื่อเอื้อแผ่ คำนี้ถึง ผลประโยชน์ส่วนรวม	4.31	0.61	มาก	1
2. ท่านสามารถบริหารงานด้วยการ เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ร่วมงาน เป็นอย่างดีคิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ ต่อสถานศึกษา	4.25	0.57	มาก	3
3. ท่านสามารถบริหารงานด้วยความ ซื่อสัตย์ สุจริต ไม่แสวงหาประโยชน์ ส่วนตน	4.30	0.64	มาก	2
4. ท่านสามารถบริหารงานด้วยความ ยุติธรรมเป็นกลาง ไม่ลำเอียง	4.25	0.63	มาก	3
5. ท่านให้ความสนใจกับบุคลากร มอบหมายงานให้เหมาะสม	4.30	0.66	มาก	2
รวม	4.28	.62	มาก	

จากตาราง 7 แสดงว่า การประยุกต์ใช้หลักสสารณิยธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาระยอง เขต 1 ด้านเมตตามโนกรรม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ท่านสามารถบริหารงานด้วยความเสียสละ
เอื้อเพื่อเอื้อแผ่ คำนี้ถึงผลประโยชน์ส่วนรวม ($\bar{X}=4.31$) ท่านสามารถบริหารงานด้วยการเอาใจใส่
ดูแลทุกข์สุขของผู้ร่วมงาน เป็นอย่างดีคิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา ($\bar{X}=4.30$)
ท่านสามารถบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่แสวงหาประโยชน์ส่วนตน ($\bar{X}=4.30$) ท่านสามารถ

บริหารงานด้วยความยุติธรรมเป็นกลาง ไม่ลำเอียง ($\bar{X} = 4.25$) และท่านให้ความสนใจกับบุคลากร
มอบหมายงานให้เหมาะสม ($\bar{X} = 4.25$) ตามลำดับ

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการประยุกต์ใช้หลักสารานิยธรรม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ด้านสาธารณ โภคิ

ด้านสาธารณ โภคิ	n = 338		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. สถานศึกษาของท่าน มีการ จัดสรรสวัสดิการตามความ เหมาะสม เท่าเทียม และเป็นธรรม แก่ทุกคน	4.32	0.61	มาก	4
2. สถานศึกษาของท่าน มีการ ร่วมกันระดมทรัพยากรที่จำเป็นใน การจัดการศึกษา	4.29	0.63	มาก	5
3. ท่านนำเครื่องมือและอุปกรณ์ ต่างๆ ของสถานศึกษา มาใช้ในการ ปฏิบัติงานได้อย่างประหยัดและ เหมาะสม	4.33	0.67	มาก	3
4. บุคลากรในสถานศึกษาของท่าน สามารถปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเป็น ระบบ โปร่งใส และตรวจสอบได้	4.37	0.63	มาก	1
5. ท่านตระหนักในบทบาทหน้าที่ ของตน ในฐานะครูและบุคลากร ทางการศึกษา โดยมุ่งความสำเร็จเพื่อ ผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ	4.34	0.60	มาก	2
รวม	4.33	.62	มาก	

จากตาราง 8 แสดงว่า การประยุกต์ใช้หลักสารานิยธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาระยอง เขต 1 ด้านสาธารณ โภคิ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษาของท่านสามารถปฏิบัติงาน

ร่วมกันอย่างเป็นระบบ โปร่งใส และตรวจสอบได้ ($\bar{X}=4.37$) ท่านตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมุ่งความสำเร็จเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ($\bar{X}=4.34$) ท่านนำเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ของสถานศึกษา มาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างประหยัดและเหมาะสม ($\bar{X}=4.33$) สถานศึกษาของท่าน มีการจัดสรรสวัสดิการตามความเหมาะสม เท่าเทียม และเป็นธรรมแก่ทุกคน ($\bar{X}=4.32$) และสถานศึกษาของท่าน มีการร่วมกันระดมทรัพยากรที่จำเป็นในการจัดการศึกษา ($\bar{X}=4.29$) ตามลำดับ

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 ด้านศีลสามัญญาตา

ด้านศีลสามัญญาตา	n = 338		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ท่านเป็นผู้มีความประพฤติสุจริต ดีงาม ปฏิบัติตนถูกต้องตามระเบียบ วินัย และเป็นแบบอย่างที่ดี	4.33	0.60	มาก	2
2. ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยรักษา ระเบียบวินัย ไม่นำความเสื่อมเสีย มาสู่สถานศึกษา	4.33	0.62	มาก	2
3. ท่านมีการบริหารงานด้วยความ เสมอภาคเท่าเทียมกัน วางระเบียบ หลักการในการปฏิบัติงานร่วมกัน อย่างเหมาะสม	4.28	0.64	มาก	4
4. ท่านเคารพในสิทธิเสรีภาพของ ผู้ร่วมงานตลอดจนสิทธิในการเข้า รับบริการสาธารณะของประชาชน	4.29	0.60	มาก	3
5. ท่านมีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่นำ เวลาปฏิบัติราชการไปประกอบ ธุรกิจเพื่อหาประโยชน์ส่วนตน	4.34	0.64	มาก	1
รวม	4.31	.62	มาก	

จากตาราง 9 แสดงว่า การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ด้านศีลสามัญญตา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ท่านมีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่นำเวลาปฏิบัติราชการไป ประกอบธุรกิจเพื่อหาประโยชน์ส่วนตน ($\bar{X} = 4.34$) ท่านเป็นผู้มีความประพฤติสุจริตดีงาม ปฏิบัติตนถูกต้องตามระเบียบวินัย และเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.33$) ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยรักษาระเบียบวินัย ไม่นำความเสื่อมเสียมาสู่สถานศึกษา ($\bar{X} = 4.33$) ท่านเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้ร่วมงาน ตลอดจนสิทธิในการเข้ารับบริการสาธารณะของประชาชน ($\bar{X} = 4.29$) และท่านมีการบริหารงานด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน วางระเบียบหลักการในการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.28$) ตามลำดับ

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ด้านทฤษฎีสามัญญตา

ด้านทฤษฎีสามัญญตา	n = 338		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ท่านมีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่นำไปสู่การจัดปัญหาของสถานศึกษา	4.37	0.61	มาก	2
2. ท่านปฏิบัติงานโดยยึดหลักอุดมคติความถูกต้องของเหตุและผลเป็นศูนย์กลาง	4.23	0.60	มาก	4
3. ท่านรู้จักรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน เปิดโอกาสให้แสดงออกทางความคิดเห็นอยู่เสมอ	4.30	0.65	มาก	3
4. ท่านมีการบริหารงานโดยมีการประชุม วางแผน แก้ไขปัญหา ร่วมกันอยู่เสมอ	4.41	0.62	มาก	1
5. ท่านมีการบริหารงานโดยให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานอยู่เสมอ	4.37	0.62	มาก	2
รวม	4.33	.62	มาก	

จากตาราง 10 แสดงว่า การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 1 ด้านทฤษฎีสามัญญตา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ท่านมีการบริหารงานโดยมีการประชุม วางแผน แก้ไข ปัญหาพร้อมกันอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.41$) ท่านมีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่นำไปสู่ การขจัดปัญหาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.37$) ท่านมีการบริหารงานโดยให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมใน การประเมินผลการดำเนินงานอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.37$) ท่านรู้จักรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน เปิดโอกาสให้แสดงออกทางความคิดเห็นอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.30$) และท่านปฏิบัติงานโดยยึดหลัก อุดมคติความถูกต้องของเหตุและผลเป็นศูนย์กลาง ($\bar{X} = 4.23$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 นำเสนอด้วย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับและอันดับของแต่ละด้าน

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 แต่ละด้าน

การเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมใน สถานศึกษา	n = 338		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม	4.29	.28	มาก	4
2. ด้านการสื่อสารเชิงสันติ	4.30	.32	มาก	3
3. ด้านการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน	4.40	.31	มาก	1
4. ด้านการปลูกฝังวัฒนธรรมแนวคิดเชิงบวก	4.32	.32	มาก	2
รวม				

จากตาราง 11 แสดงว่า การเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 แต่ละด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ($\bar{X} = 4.40$) ด้านการปลูกฝังวัฒนธรรมแนวคิดเชิงบวก ($\bar{X} = 4.32$) ด้านการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ($\bar{X} = 4.30$) และ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.28$) ตามลำดับ

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม	n = 338		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ท่านมีการกระจายอำนาจในการบริหารอย่างเหมาะสม มอบอำนาจในการตัดสินใจในการทำให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชา	4.17	0.66	มาก	5
2. ท่านสร้างความไว้วางใจในการทำงานให้แก่กันและกัน	4.43	0.58	มาก	1
3. ในสถานศึกษาของท่านมีการร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายในการดำเนินงาน และร่วมกันรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้น	4.35	0.62	มาก	2
4. ท่านสามารถสร้างความผูกพันต่อกันและกัน และรู้สึกเป็นเจ้าของสถานศึกษาร่วมกัน	4.29	0.60	มาก	3
5. ในสถานศึกษาของท่านมีการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ทันสมัย แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถานศึกษา	4.25	0.61	มาก	4
รวม	4.29	.61	มาก	

จากตาราง 12 แสดงว่า การเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ท่านสร้างความไว้วางใจในการทำงานให้แก่กันและกัน ($\bar{X} = 4.43$) ในสถานศึกษาของท่านมีการร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายในการดำเนินงาน และร่วมกันรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้น ($\bar{X} = 4.35$) ท่านสามารถสร้างความผูกพัน

ต่อกันและกัน และรู้สึกเป็นเจ้าของสถานศึกษาร่วมกัน ($\bar{X}=4.29$) ในสถานศึกษาของท่านมีการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ทันสมัย แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถานศึกษา ($\bar{X}=4.25$) และท่านมีการกระจายอำนาจในการบริหารอย่างเหมาะสม มอบอำนาจในการตัดสินใจในการทำให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ($\bar{X}=4.17$) ตามลำดับ

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 ด้านการสื่อสารเชิงสันติ

ด้านการสื่อสารเชิงสันติ	n = 338		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ท่านรู้จักสังเกตฝ่ายตรงข้ามระหว่าง การสื่อสาร เพื่อเป็นการสร้างความ เข้าใจคู่ต่อสนทนา	4.33	0.64	มาก	2
2. ท่านสามารถแสดงความรู้สึกที่ เหมาะสมออกมา หลังจากที่ได้รับ การตอบสนองจากการสื่อสาร เช่น ไม่ กล่าวโทษผู้อื่นเมื่อรู้สึกไม่พอใจ	4.22	0.60	มาก	4
3. ท่านสามารถหาความต้องการ ที่แท้จริงของตนเองในการสื่อสารเพื่อ สามารถตอบสนองความต้องการและ ลดการขัดแย้ง	4.19	0.69	มาก	5
4. ท่านสามารถใช้วาทศิลป์บอกให้อีก ฝ่ายทราบว่าควรจะทำอย่างไรเพื่อให้ ตอบสนองความต้องการของอีกฝ่าย	4.28	0.63	มาก	3
5. ท่านใช้วาจาสุภาพ ไพเราะในการ สนทนาอยู่เสมอ	4.52	0.65	มาก	1
รวม	4.30	.64	มาก	

จากตาราง 13 แสดงว่า การเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 ด้านการสื่อสารเชิงสันติ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ใน

ระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ท่านใช้วาจาสุภาพ ไพเราะในการสนทนาอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.52$) ท่านรู้จักสังเกตฝ่ายตรงข้ามระหว่างการสื่อสาร เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจคู่สนทนา ($\bar{X} = 4.33$) ท่านสามารถใช้วาทศศิลป์บอกให้อีกฝ่ายทราบว่าควรจะทำอย่างไรเพื่อตอบสนองความต้องการของอีกฝ่าย ($\bar{X} = 4.28$) ท่านสามารถแสดงความรู้สึกที่เหมาะสมออกมา หลังจากที่ได้รับคำตอบจากการสื่อสาร เช่น ไม่กล่าวโทษผู้อื่นเมื่อรู้สึกไม่พอใจ ($\bar{X} = 4.22$) และ ท่านสามารถหาความต้องการที่แท้จริงของตนเองในการสื่อสารเพื่อตอบสนองความต้องการและลดการขัดแย้ง ($\bar{X} = 4.19$) ตามลำดับ

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 ด้านการสร้าง ความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

ด้านการสร้างความสัมพันธ์ อันดีต่อกัน	n = 338		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ท่านเปิดเผยตนเองเพื่อเป็นการ สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน	4.49	0.61	มาก	1
2. ท่านมีทักษะการสื่อสาร ทำความ เข้าใจ มีการยอมรับ และส่งเสริมซึ่งกัน และกัน ในทางที่ดี	4.49	0.59	มาก	1
3. ท่านพัฒนาบุคลิกภาพตนเองให้ทัน กับการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาอยู่ เสมอ	4.38	0.60	มาก	2
4. ท่านมีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติ หน้าที่ และรับผิดชอบทั้งการกระทำ และคำพูด	4.29	0.63	มาก	4
5. ท่านมีความยินดีเมื่อเพื่อนร่วมงาน ประสบความสำเร็จและส่งเสริมให้มีการ พัฒนาอยู่เสมอ	4.36	0.66	มาก	3
รวม	4.40	.61	มาก	

จากตาราง 14 แสดงว่า การเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 ด้านการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและ รายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ท่านเปิดเผยตนเองเพื่อเป็น การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ($\bar{X} = 4.49$) ท่านมีทักษะการสื่อสาร ทำความเข้าใจ มีการยอมรับ และส่งเสริมซึ่งกันและกัน ในทางที่ดี ($\bar{X} = 4.49$) ท่านพัฒนาบุคลิกภาพตนเองให้ทัน กับการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.38$) ท่านมีความยินดีเมื่อเพื่อนร่วมงานประสบ ผลสำเร็จและส่งเสริมให้มีการพัฒนาอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.36$) ท่านมีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติ หน้าที่ และรับผิดชอบทั้งการกระทำและคำพูด ($\bar{X} = 4.29$) ตามลำดับ

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 ด้านการปลูกฝัง วัฒนธรรมแนวคิดเชิงบวก

ด้านการปลูกฝังวัฒนธรรม แนวคิดเชิงบวก	n = 338		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ท่านมีความคิดเชิงบวกมองโลกในแง่ดี เห็นคุณค่าและสิ่งดีดีในตนเอง	4.42	0.63	มาก	1
2. ท่านมีการพูดชื่นชมตนเองในเรื่อง ดีดี เมื่อมองเห็นสิ่งดีดีในสิ่งที่ตนเอง ได้กระทำ	4.37	0.62	มาก	3
3. ท่านรู้จักสร้างอารมณ์เชิงบวก มอง ทุกอย่างให้เป็นเรื่องที่มีความสุข	4.39	0.61	มาก	2
4. ท่านรู้จักการมองโลกตามความเป็น จริง ยอมรับและเข้าใจพื้นฐานของ ปัญหาว่าเกิดจากสิ่งใด โดยไม่คิด เข้าข้างตนเอง	4.27	0.64	มาก	5
5. ท่านมีจิตสาธารณะมีความยินดีที่จะ เลียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม คำนึงถึงผู้อื่น รวมถึงการรู้จักการให้ อภัยผู้อื่น	4.32	0.64	มาก	4
รวม	4.35	.62	มาก	

จากตาราง 15 แสดงว่า การเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 ด้านการปลูกฝังวัฒนธรรมแนวคิดเชิงบวก มีค่าเฉลี่ยโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ท่านมีความคิดเชิงบวก มองโลกในแง่ดี เห็นคุณค่าและสิ่งดีดีในตนเอง ($\bar{X} = 4.42$) ท่านรู้จักสร้างอารมณ์เชิงบวก มองทุกอย่างให้เป็นเรื่องที่มีความสุข ($\bar{X} = 4.39$) ท่านมีการพูดชื่นชมตนเองในเรื่องดีดี เมื่อมองเห็น สิ่งดีดีในสิ่งที่ตนเองได้กระทำ ($\bar{X} = 4.37$) ท่านมีจิตสาธารณะมีความยินดีที่จะเสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม คำนึงถึงผู้อื่น รวมถึงการรู้จักการให้อภัยผู้อื่น ($\bar{X} = 4.32$) และท่านรู้จัก การมองโลกตามความเป็นจริง ยอมรับและเข้าใจพื้นฐานของปัญหาว่าเกิดจากสิ่งใด โดยไม่คิด เข้าข้างตนเอง ($\bar{X} = 4.27$) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักสราณีธรรมกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 นำเสนอด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product moment correlation coefficient) ระดับและอันดับของแต่ละด้าน

ตาราง 16 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างระหว่างการประยุกต์ใช้หลักสราณีธรรมกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	Y
X ₁	1.00						
X ₂	0.52**	1.00					
X ₃	0.48**	0.46**	1.00				
X ₄	0.52**	0.56**	0.51**	1.00			
X ₅	0.50**	0.53**	0.56**	0.55**	1.00		
X ₆	0.46**	0.54**	0.53**	0.56**	0.56**	1.00	
Y	0.62**	0.65**	0.64**	0.65**	0.70**	0.66**	1.00

** p < .01

จากตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักสราณีธรรมกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ตัวแปรการประยุกต์ใช้หลักสูตราณิยธรรม (X) กับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา (Y) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 โดยรวม ($r_{xy}=0.66$) มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาทางด้านโดยเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้

ด้านศีลสามัญญตา (X_5) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{x_5y}=0.70$)

ด้านทฤษฎีสามัญญตา (X_6) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{x_6y}=0.66$)

ด้านเมตตาวจีกรรม (X_2) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{x_2y}=0.65$)

ด้านสาธารณโภคี (X_4) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{x_4y}=0.65$)

ด้านเมตตาโมโนกรรม (X_3) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{x_3y}=0.64$)

ด้านเมตตากายกรรม (X_1) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{x_1y}=0.62$)

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์แนวทางการการประยุกต์ใช้หลักสูตราณิยธรรมกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 โดยการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม

แนวทางแนวทางการการประยุกต์ใช้หลักสูตราณิยธรรมกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิจากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 เป็นการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 4 คน และผู้วิจัยได้กำหนดคุณภาพสัมภาษณ์เชิงลึกไว้ คือ (1) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน อย่างน้อย 2 ปี (2) เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารวิชาการของสถานศึกษา อย่างน้อย 2 ปี (3) เป็นผู้มีความยินดีและให้ความร่วมมือให้ข้อมูลเมื่อเกิดข้อสงสัยหรือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เพิ่มเติมได้ โดยวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล ของการศึกษาสภาพแวดล้อม แนวทางการพัฒนา วิเคราะห์สภาพบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 สังกัดจากเอกสารศึกษาแนวปฏิบัติจากผู้ปฏิบัติจริงที่ประสบความสำเร็จและจำแนกข้อมูล เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการ

ประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น คือ 1) ปัจจัยป้อนเข้า 2) กระบวนการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 3) ผลลัพธ์ และ 4) ผลลัพธ์สืบเนื่อง ดังการสัมภาษณ์เชิงลึกว่า

1. ปัจจัยป้อนเข้า

ปัจจัยสำคัญของการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม เพื่อเป็นการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรม ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา มาจากปัจจัยที่เป็นปัจจัยภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา กล่าวคือ ปัจจัยภายในสถานศึกษา ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ในด้านต่าง ๆ ของเครือข่ายการศึกษา 2) การมีส่วนร่วมในด้านต่างๆของสมาชิกเครือข่ายการศึกษา 3) ลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิก ในองค์กร และ 4) ความต้องการที่จะเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ปัจจัยภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ 1) การตอบสนองนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด การจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 โดยการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ สร้างความร่วมมือกับชุมชน และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่ว่า “คุณธรรมนำสังคมแห่งการเรียนรู้ สู่คุณภาพ ผู้เรียนและชีวิตอย่างสมดุล รักภริยะของ บนวิถีประชาคมโลก” เป้าหมายที่สำคัญคือ ผู้เรียนมีทัศนคติ ที่ดีถูกต้อง เป็นพลเมืองดีของชาติ มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสาธารณะ รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้และจรรยาบรรณตาม มาตรฐานวิชาชีพ 2) แนวโน้มของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม 3) ความต้องการที่จะตอบสนองผู้รับบริการ และ 4) ความต้องการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง สถานศึกษากับชุมชน เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายทางการศึกษา ให้กว้างขวางและแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น

“...สังคมหรือองค์กรจะสงบสุขได้ จำเป็นต้องมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นปัจจัยพื้นฐาน การที่บุคลากรในองค์กรมีคุณธรรมถือเป็นการสร้างวินัยเชิงบวกให้องค์กรนั้น ๆ และจะส่งผลให้เกิดความสันติสุขในองค์กรนั้นได้...”

(ศึกษานิเทศก์ สพป.ระยอง เขต 1 ก. สัมภาษณ์เชิงลึก. 2565)

“...ในการปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีการทำงานรวมกลุ่มกัน และเป็นไปได้ยากที่จะหลีกเลี่ยง ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการทำงาน จึงจำเป็นต้องมีวิธีการที่ช่วยลดความรุนแรงหรือผลกระทบ

ที่อาจเกิดขึ้นจากความขัดแย้งนี้ โดยบุคลากรจำเป็นต้องมีระเบียบวินัยในตนเอง รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จึงจะทำให้การปฏิบัติงานร่วมกันประสบผลสำเร็จและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข...”

(ศึกษานิเทศก์ สพ.ระยอง เขต 1 ข. สัมภาษณ์เชิงลึก, 2565)

2. กระบวนการประยุกต์ใช้หลักสารานิยธรรม

กระบวนการสร้างสันติวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในองค์กรหรือสถานศึกษานั้น การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญ เพราะเป็นหลักของการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี หลักธรรมรัฐและบรรษัทภิบาล ฯลฯ ซึ่งเรารู้จักกันในนาม “Good Governance” ที่หมายถึงการปกครองที่เป็นธรรม ไม่ใช่แนวความคิดใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคม แต่เป็นการสะสมความรู้ที่เป็นวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมวลมนุษย เป็นหลักการเพื่อการอยู่ร่วมกันในบ้านเมืองและสังคม อย่างมีความสุข สามารถประสานประโยชน์และคลี่คลายปัญหาข้อขัดแย้งโดยสันติวิธี และพัฒนาสังคมไทยให้มีความยั่งยืน สอดคล้องกันกับการนำหลักสารานิยธรรมมาประยุกต์ใช้ ซึ่งถือเป็นหลักธรรมที่ช่วยเสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ สร้างบรรยากาศในการทำงานให้เกิดบรรยากาศแห่งกัลยาณมิตร มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ 1) เมตตาภาวกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตาโมโนกรรม คือ การคิดดี พูดดี ทำดี ต่อกันและกัน มีการสื่อสารให้คำแนะนำ ตักเตือน ด้วยวาจาสุภาพและเหมาะสม บุคลากรในสถานศึกษามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะพัฒนางาน และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 2) สาธารณโภคี คือ การบริหารงานโดยยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ตอบสนองความต้องการให้ครอบคลุมกับทุก ๆ ฝ่าย ทั้งผู้รับบริการ เพื่อนร่วมงาน และชุมชน 3) ศีลสามัญญตา คือ บริหารงานโดยมีหลักการคิดที่เป็นระบบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตบริการ บุคลากรในสถานศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม ไม่คิดทุจริตต่อหน้าที่และมีความพึงพอใจต่องานที่ตนได้รับมอบหมาย และ 4) ทิฏฐิสามัญญตา คือ การบริหารงานโดยยึดหลักประชาธิปไตย สร้างแนวทางแห่งความสำเร็จร่วมกันรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวความคิดใหม่ ๆ ร่วมวางแผน หาแนวทาง ร่วมปฏิบัติ และร่วมกันรับผิดชอบ ดังการสัมภาษณ์เชิงลึกว่า

“...กระบวนการสร้างสันติวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในองค์กรหรือสถานศึกษานั้น การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญ เพราะเป็นหลักของการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี เป็นวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมวลมนุษย เป็นหลักการเพื่อการอยู่ร่วมกันในบ้านเมืองและสังคม อย่างมีความสุข สอดคล้องกันกับการนำหลักสารานิยธรรม

มาประยุกต์ใช้ ซึ่งถือเป็นหลักธรรมที่ช่วยเสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ สร้างบรรยากาศในการทำงานให้เกิดบรรยากาศแห่งกัลยาณมิตร...”

(รองฯ สพป.ระยอง เขต 1 ก. สัมภาษณ์เชิงลึก. 2565)

“...การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อเป็นการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษานั้น ถือเป็นอีกหนึ่งกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมให้ผลของการปฏิบัติงานมีคุณภาพมากขึ้น รวมถึงไปถึงเป็นการเพิ่มความสุขให้กับบุคลากร สร้างบรรยากาศแห่งความสุขให้เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา สพป.ระยอง เขต 1 ก. สัมภาษณ์เชิงลึก. 2565)

3. ผลลัพธ์

จากการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมในการบริหารสถานศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษามีกระบวนการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ส่งผลต่อประสิทธิภาพงานของสถานศึกษาทำให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น สถานศึกษาที่มีสันติวัฒนธรรม มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ บุคลากรในสถานศึกษามีสมรรถนะในการรับรู้งาน เข้าใจสถานภาพของงาน ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงาน จะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีมได้ มีการมอบโอกาส และอิสระในการคิด การตัดสินใจในการทำงานมีการร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์ 2) การสื่อสารเชิงสันติ คือ บุคลากรในสถานศึกษามีการสื่อสารด้วยวาจาที่สุภาพ ไพเราะ มีการดำนิ ให้คำแนะนำกันอย่างเหมาะสม ใจความจริงใจในการสื่อสาร ไม่นินทาว่าร้ายกันลับหลัง เมื่อเกิดปัญหาจากการทำงานควรแลกเปลี่ยนเรียนรู้หาแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ไม่ควรโทษให้เป็นความผิดของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง 3) การสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน คือ บุคลากรในสถานศึกษามีการพัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ สามารถแบ่งปันความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานให้แก่เพื่อนร่วมงานได้ ผู้บริหารมีการเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้แก่บุคลากรและหมั่นสร้างโอกาสในการปฏิบัติงานให้เกิดขึ้นอยู่เสมอ และ 4) การปลูกฝังวัฒนธรรมแนวคิดเชิงบวก คือ การสร้างอุดมการณ์ร่วมกันในสถานศึกษา ให้ความสำคัญกับการสร้างคนให้เป็นคนดี โดยการส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษายึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ รวมทั้งการเปิดโอกาสให้มีการคิด วิเคราะห์ พัฒนางานได้อย่างอิสระ เพิ่มความมั่นใจในศักยภาพ ความสามารถของตัวเองให้แก่บุคลากร ดังการสัมภาษณ์เชิงลึกว่า

“...ได้ใจคน งานตามมา แต่อย่าลืมสร้างคนดี เพราะเมื่อคนดีแล้ว คนเก่งจะตามมาด้วย ผนวกกับอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญ คือ ความมีวินัยในองค์กร ซึ่งจะเป็นตัวช่วยเสริมสร้าง ความแข็งแกร่งให้องค์กรอีกทางหนึ่ง...”

(ศึกษานิเทศก์ สพป.ระยอง เขต 1 ก. สัมภาษณ์เชิงลึก. 2565)

“...กระบวนการบริหารงานที่เป็นระบบ จะเป็นตัวช่วยให้ผลของการปฏิบัติงานมีคุณภาพ มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นตัวช่วยเสริมสร้างความสุขให้เกิดขึ้นในองค์กรได้ ...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา สพป.ระยอง เขต 1 ก. สัมภาษณ์เชิงลึก. 2565)

4. ผลลัพธ์สืบเนื่อง

จากการประยุกต์ใช้หลักสาราณิยธรรมส่งผลให้เกิดสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษาขึ้น ถือเป็น การพัฒนาบุคลากร พัฒนาคุณภาพงาน และพัฒนาสถานศึกษาก้าวเข้าไปสู่การเป็นองค์กรแห่ง ความสุข นอกจากผลลัพธ์ที่กล่าวมานั้น ยังส่งผลลัพธ์สืบเนื่องไปยังตัวบุคลากร และสถานศึกษาอีก หลายด้าน สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ระดับ คือ 1) ระดับบุคคล พิจารณาได้จาก บุคลากร ในสถานศึกษามีศักยภาพในการทำงานเพิ่มมากขึ้น มีความสุขในการปฏิบัติงาน มีความพึงพอใจ ในงานที่ตนเองได้รับมอบหมาย รู้สึกผูกพันและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีความรัก ความศรัทธาในวิชาชีพมากยิ่งขึ้น 2) ระดับองค์กร องค์กรหรือสถานศึกษามีกระบวนการบริหารงาน และการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น คุณภาพของการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น รวมไปถึง บรรยากาศในการปฏิบัติงานมีความเป็นสันติวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น ดังการสัมภาษณ์เชิงลึกว่า

“...องค์กรที่มีสันติวัฒนธรรม บุคลากรจะต้องมีส่วนร่วมในทุก ๆ กิจกรรมขององค์กร อาจกล่าวได้ว่า ต้องมีการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์...”

(ศึกษานิเทศก์ สพป.ระยอง เขต 1 ข. สัมภาษณ์เชิงลึก. 2565)

แนวทางแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสาราณิยธรรมกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิจากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 1 เป็นการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน และผู้วิจัยได้กำหนดคุณภาพ การสนทนากลุ่มไว้ คือ (1) เป็นผู้มิประสบการณ์การทำงาน อย่างน้อย 2 ปี (2) เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การบริหารวิชาการของสถานศึกษา อย่างน้อย 2 ปี (3) เป็นผู้มีความยินดีและให้ความร่วมมือให้

ข้อมูลเมื่อเกิดข้อสงสัยหรือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เพิ่มเติมได้ โดยวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล ของการศึกษาศาภาพแวดล้อม แนวทางการพัฒนา วิเคราะห์สภาพบริบท ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ตั้งวิเคราะห์จากเอกสารศึกษาแนวปฏิบัติ จากผู้ที่ปฏิบัติจริงที่ประสบความสำเร็จและจำแนกข้อมูล เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนา การประยุกต์ใช้หลักสารานิยธรรมกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น คือ 1) ปัจจัยป้อนเข้า 2) กระบวนการประยุกต์ใช้หลักสารานิยธรรม 3) ผลลัพธ์ และ 4) ผลลัพธ์ต่อเนื่อง ดังการสนทนากลุ่มว่า

1. ปัจจัยป้อนเข้า

ปัจจัยสำคัญของการประยุกต์ใช้หลักสารานิยธรรม เพื่อเป็นการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรม ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา พื้นฐานมาจากบุคลากร โดยบุคลากรในสถานศึกษาล้วนต้องการ บรรยากาศในการปฏิบัติงานที่เป็นบรรยากาศของสันติวัฒนธรรม สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข ซึ่งความสุขเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ เมื่อบุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติตนตามหลักสิทธิมนุษยชน ยึดหลักความเสมอภาค ความเท่าเทียม โดยเฉพาะความเท่าเทียมทางเพศสภาพ และต้องมี คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ อาจกล่าวได้ว่า ความต้องการเหล่านี้จำเป็นต้องใช้ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เข้ามาเป็นปัจจัยที่ช่วยขับเคลื่อนบรรยากาศของสันติวัฒนธรรม นอกจากนั้นยังสามารถจำแนกออกได้เป็นปัจจัยภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา กล่าวคือ ปัจจัยภายในสถานศึกษา ได้แก่ 1) ความต้องการหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน หรือลดความรุนแรงจากผลกระทบของความขัดแย้งในสถานศึกษา 2) ความต้องการที่จะเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา 3) แนวคิดจาก คณะกรรมการสถานศึกษาอยากให้อสถานศึกษามีบรรยากาศที่เป็นองค์กรแห่งความสุข และ 4) ต้องการที่จะเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ปัจจัยภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ 1) การตอบสนองนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด โดยการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 2) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ความต้องการที่จะตอบสนองผู้รับบริการ และ 4) ความต้องการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายทางการศึกษา ให้กว้างขวางและแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น อีกทั้งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ ดังการสนทนากลุ่มว่า

“...ปัจจัยสำคัญของการประยุกต์ใช้หลักสราณิยธรรม เพื่อเป็นการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา เนื่องจากความต้องการที่จะตอบสนองนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัด หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความต้องการที่จะเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา และต้องการที่จะเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อให้คุณภาพงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น...”

(ข้าราชการครู สพป.ระยอง เขต 1 จ. สอนทนากลุ่ม. 2565)

“...การเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา พื้นฐานมาจากบุคลากร โดยบุคลากรในสถานศึกษาล้วนต้องการ บรรยากาศในการปฏิบัติงานที่เป็นบรรยากาศของสันติวัฒนธรรม สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข ซึ่งความสุขเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ เมื่อบุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติตนตามหลักสิทธิ มนุษย์ชน ยึดหลักความเสมอภาค ความเท่าเทียม โดยเฉพาะความเท่าเทียมทางเพศสภาพ และต้องมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ...”

(ข้าราชการครู สพป.ระยอง เขต 1 ข. สอนทนากลุ่ม. 2565)

“...การเสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา หลักการสำคัญคือ การหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงาน แต่ก็ยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ เพราะในการปฏิบัติงานเราต้องปฏิบัติงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ ถึงแม้เราไม่สามารถหลีกเลี่ยงความขัดแย้งได้แต่เราสามารถลดความรุนแรงที่เกิดขึ้นได้โดยการ ประยุกต์ใช้หลักธรรมเข้ามาในการปฏิบัติงาน นอกจากจะช่วยลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ยังสามารถพัฒนางานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นตัวช่วยเสริมสร้างบรรยากาศแห่งสันติวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา...”

(ข้าราชการครู สพป.ระยอง เขต 1 ก. สอนทนากลุ่ม. 2565)

2. กระบวนการประยุกต์ใช้หลักสราณิยธรรม

กระบวนการบริหารงานที่เป็นระบบจะเป็นตัวช่วยให้การปฏิบัติงานมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นตัวช่วยเสริมสร้างความสุขให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา การนำหลักธรรมเข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญอีกปัจจัยหนึ่ง เพราะหลักคุณธรรม จริยธรรม มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทุกคน ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้ยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ และควรปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา กรนำหลักสราณิยธรรมโดยมีกระบวนการ PDCA วงจรการบริหารงานคุณภาพ ได้แก่ Plan (วางแผน), Do (ปฏิบัติ), Check (ตรวจสอบ) และ Act (การดำเนินการให้เหมาะสม) ซึ่งวงจร PDCA สามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุก ๆ เรื่อง นับตั้งแต่กิจกรรมส่วนตัว เช่น การปรุงอาหาร การเดินทางไปทำงานในแต่ละวัน การตั้งเป้าหมายชีวิต และการดำเนินงานในระดับองค์กร เข้ามา

เป็นกำลังขับเคลื่อน มุ่งเป้าประกอบที่สำคัญคือ 1) เมตตาทักษะกรรม เมตตาวชิกรรม เมตตามโนกรรม คือ บุคลากรในสถานศึกษายึดหลักความจริงใจ คิดดี มีวาจาดี และกระทำแต่สิ่งดีดี มีการสื่อสารให้คำแนะนำ ตักเตือน ด้วยวาจาสุภาพและเหมาะสม บุคลากรในสถานศึกษามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 2) สาธารณ โภคิ คือ การบริหารงานโดยยึด ทฤษฎีแรงจูงใจ เสริมแรงในการปฏิบัติงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา โดยการใส่ใจดูแลบุคลากร ในสถานศึกษาอย่างเท่าเทียม สร้างขวัญกำลังใจ แบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้มาอย่างเท่าเทียม รู้จักการ เสียสละแรงกาย แรงใจ และสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรว่าผลประโยชน์ของสถานศึกษา เป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก 3) ศีลสามัญญตา คือ บริหารงานโดยส่งเสริมให้บุคลากรมีความตระหนัก ด้านการไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของตัวบุคคล ไม่ละเมิดกฎระเบียบ วินัย คุณธรรม จริยธรรม และ จรรยาบรรณวิชาชีพ และ 4) ทิฎฐิสามัญญตา คือ การบริหารงานโดยยึดหลักประชาธิปไตย สร้างแนวทางแห่งความสำเร็จร่วมกันรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความจริงใจใน การปฏิบัติงาน จริงใจ พอใจในงานที่ตนได้รับมอบหมาย ไม่ผลักภาระงานความรับผิดชอบให้แก่ ผู้อื่น เมื่อเกิดปัญหาจากการปฏิบัติงานควรปรึกษาหารือผ่านที่ประชุม จะช่วยลดปัญหาการนิินทา ว่าร้ายลับหลัง และช่วยลดความขัดแย้งที่เกิดจากการปฏิบัติงานได้ ดังการสนทนากลุ่มว่า

“...การนำหลักสาราณิยธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษานั้นผู้บริหารควรที่จะ ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาเสียก่อน ทั้งในเรื่องการพูดการให้เกียรติ ซึ่งกันและกัน การกระทำสิ่งที่ดีต่อกัน เช่น ผู้บริหารให้การเสริมแรงในการปฏิบัติงาน ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ให้กำลังใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ดังตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ ในช่วงสถานการณ์การ แพร่ระบาดของเชื้อไวรัส covid-19 การดูแลบุคลากรอย่างเท่าเทียม และมีการสร้างระเบียบวินัย ร่วมกัน ปันผลประโยชน์ที่ได้มาอย่างเท่าเทียมและยึดผลประโยชน์ของสถานศึกษาเป็นหลัก...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา สพป.ระยอง เขต 1 ข. สนทนากลุ่ม, 2565)

“...กระบวนการบริหารงานที่เป็นระบบจะเป็นตัวช่วยให้การปฏิบัติงานมีคุณภาพมาก ยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นตัวช่วยเสริมสร้างความสุขให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา การนำหลักธรรมเข้ามา ประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญอีกปัจจัยหนึ่ง เพราะหลัก คุณธรรม จริยธรรม มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทุกคน ผู้บริหารสถานศึกษา ควรเป็นผู้ยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ และควรปฏิบัติตน ให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา กรนำหลักสาราณิยธรรม โดยมีกระบวนการ PDCA เป็น กำลังขับเคลื่อน...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา สพป.ระยอง เขต 1 ค. สนทนากลุ่ม, 2565)

3. ผลลัพธ์

จากการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรมในการบริหารสถานศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา เป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีความรัก ความสามัคคี มีกระบวนการทำงานแบบ Team Work ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีความสุขและประสบผลสำเร็จในการทำงาน มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ บุคลากรในสถานศึกษามีความเข้าใจสถานการณ์ของงาน ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงาน จะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีมได้ มีการร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ มอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถของบุคลากร รวมถึงการสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น และสนับสนุนให้บุคลากรได้มีการวางแผนในการพัฒนาตนเอง โดยการกำหนด ID Plan 2) การสื่อสารเชิงสันติ คือ บุคลากรในสถานศึกษามีการสื่อสารด้วยวาจาดี พูดจาสุภาพ ไพเราะอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ให้คำแนะนำกันอย่างเหมาะสม ใช้ความจริงใจในการสื่อสาร ไม่นินทาว่าร้ายกันลับหลัง อาศัยการสื่อสารช่วยสร้างเครือข่ายทางการศึกษา มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ 3) การสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน คือ บุคลากรในสถานศึกษามีความจริงใจในการปฏิบัติงานทุกตำแหน่ง ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ เข้าใจผู้อื่น ยึดหลักเอาใจเขามาใส่ใจเรา และนึกถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น รู้จักเสียสละเวลาส่วนตนเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานตามกำลังความสามารถ และ 4) การปลูกฝังวัฒนธรรมแนวคิดเชิงบวก คือ การสร้างอุดมการณ์ร่วมกันในสถานศึกษา ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในสถานศึกษา บุคลากรในสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการจัดการอารมณ์ ความรู้สึก นึกคิด คำนิยม และเจตคติของตนให้อยู่ในด้านบวกอยู่เสมอ ดังการสนทนากลุ่มว่า

“...ครูเป็นผู้ที่จะสามารถสร้างสังคมที่เป็นสังคมสันติภาพและเป็นต้นแบบของผู้มีทักษะวัฒนธรรมเชิงสันติแก่นักเรียน ซึ่งครูคือผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างระบบให้เป็นไปในทิศทางดังกล่าว ครูจึงควรได้เรียนรู้และตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมเชิงสันติ เรียนรู้ที่จะสร้างสันติภาพภายในใจของตัวเอง โดยการได้รับความปลูกฝังวัฒนธรรมเชิงสันติจากกระบวนการบริหารที่ยึดถือหลักการปรับประยุกต์ใช้หลักธรรมเข้ามาในการปฏิบัติหน้าที่ หากครูได้รับการฝึกทักษะวัฒนธรรมเชิงสันติอย่างดีแล้ว เชื่อแน่ว่าผลของการปฏิบัติงานจะมีคุณภาพ ครูจะสามารถสร้างสังคมที่เป็นสังคมแห่งวัฒนธรรมเชิงสันติและเป็นต้นแบบของผู้ที่มีทักษะวัฒนธรรมเชิงสันติแก่สถานศึกษา สังคมนี้เกิดความสุข ร่มเย็นได้อย่างแท้จริง...”

(ข้าราชการครู สพป.ระยอง เขต 1 ช. สนทนากลุ่ม. 2565)

4. ผลลัพธ์สืบเนื่อง

จากการประยุกต์ใช้หลักสารานិยธรรมส่งผลให้เกิดสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษาขึ้น ถือเป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีกระบวนการทำงานเป็นทีม ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรักและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา สร้างบรรยากาศของการทำงานอย่างมีความสุข สร้างสังคมที่เป็นสังคมแห่งวัฒนธรรมเชิงสันติ นอกจากผลลัพธ์ที่กล่าวมานั้น ยังส่งผลลัพธ์สืบเนื่องไปยังตัวบุคลากร และสถานศึกษาอีกหลายด้าน สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ระดับ คือ 1) ระดับบุคคล พิจารณาได้จาก บุคลากรในสถานศึกษามีศักยภาพในการทำงานเพิ่มมากขึ้น ปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีความสุข มีการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ทำให้ผลของการปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าประสงค์ และมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ครู นักเรียน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข 2) ระดับองค์กร องค์กรหรือสถานศึกษามีกระบวนการบริหารงาน และการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น คุณภาพของการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงบรรยากาศในการปฏิบัติงานมีความเป็นสันติวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น สถานศึกษามีบรรยากาศขององค์กรแห่งความสุข ดังการสนทนากลุ่มว่า

“...การเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษาเป็นกระบวนการ ป้องกัน แก้ไข และเยียวยาการเกิดความขัดแย้งในสถานศึกษา ทำให้ครู นักเรียนและสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ครูมีแรงจูงใจในการทำงาน มีศักยภาพและเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองว่าสามารถทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ กระบวนการที่ช่วยเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษาได้ คือ กระบวนการบริหารที่นำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาศักยภาพครู การสร้างขวัญกำลังใจ การมอบหมายงานที่เหมาะสมกับคน “Put the right man on the right job.”...”

(ข้าราชการครู สพป.ระยอง เขต 1 ช. สนทนากลุ่ม. 2565)

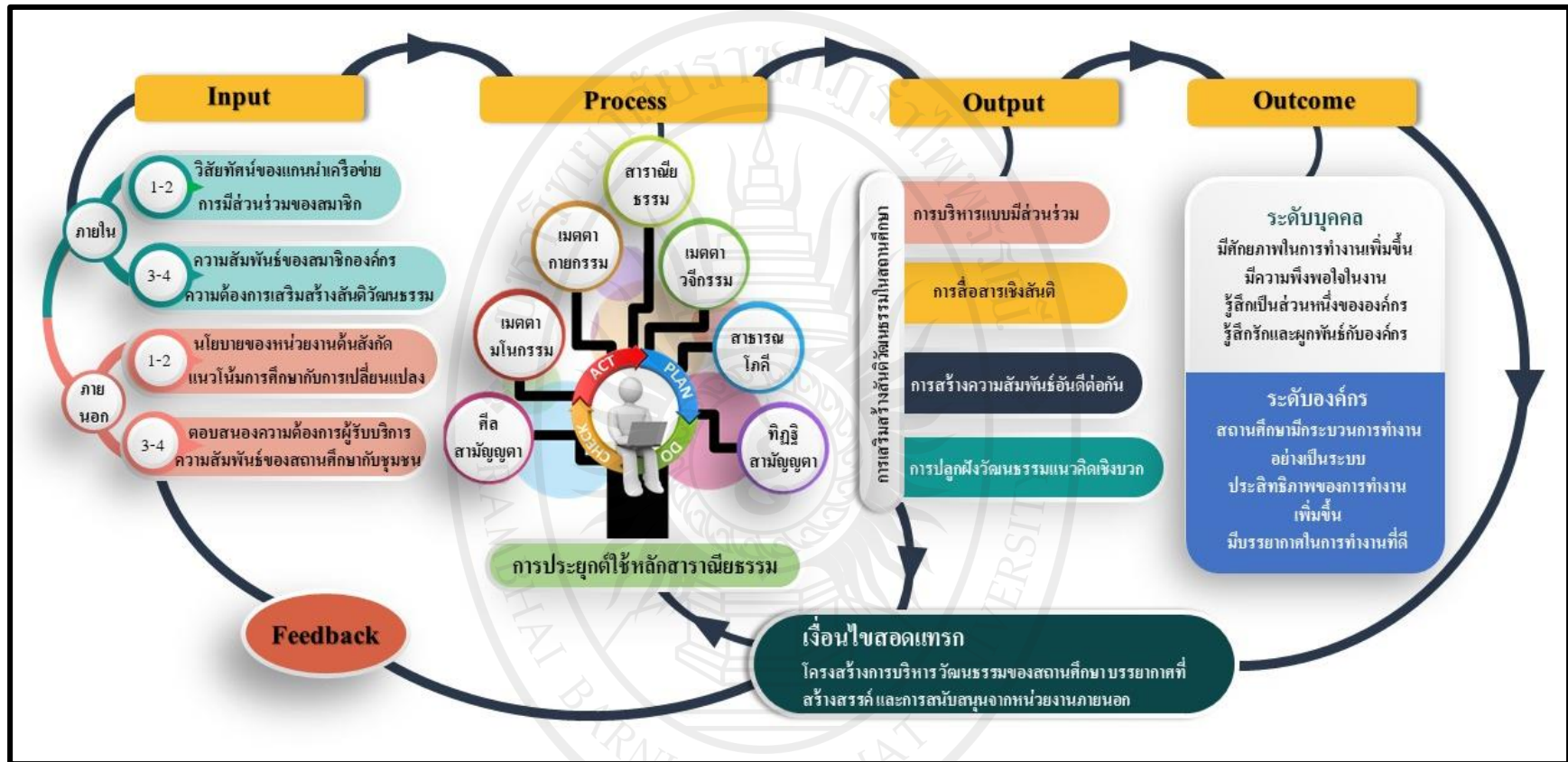
“...สถานศึกษาที่มีบรรยากาศของสันติวัฒนธรรมจะเป็นองค์กรที่สามารถพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็วมีความแข็งแรงภายในองค์กรและบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะมีความรัก ความผูกพันรัศต่อสถานศึกษา...”

(ข้าราชการครู สพป.ระยอง เขต 1 จ. สนทนากลุ่ม. 2565)

สรุปได้ว่า จากการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ผลการวิเคราะห์แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสารานิยธรรมกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยมีปัจจัย 2 ประการคือ 1) ปัจจัยภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ นโยบายการบริหารจากหน่วยงานต้นสังกัด หลักสูตรสถานศึกษา แนวโน้มของการศึกษาจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม ความต้องการ

ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ การพัฒนาความสัมพันธ์อันดี ระหว่างโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และชุมชน 2) ปัจจัยภายในสถานศึกษา ได้แก่ การพัฒนาความสัมพันธ์ของบุคลากรในสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของสมาชิกในเครือข่ายการศึกษา ความต้องการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา มีวิธีการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษาโดยการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม ด้วยวิธีการดังนี้ 1) เมตตากรรม เมตตาจักรกรรม เมตตาโมกกรรม คือ การพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม “คิดดี พูดดี ทำดี” เป็นแบบอย่างที่ดีในการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ 2) สาธารณโภคี คือ ยึดผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง การสร้างขวัญกำลังใจให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา ให้การดูแล เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันและกันอยู่เสมอ สนับสนุนทรัพยากรที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากรและคุณภาพงานของสถานศึกษา 3) ศีลสามัญญตา คือ บุคลากรในสถานศึกษายึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม รักษากฎ ระเบียบ ร่วมสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งความมีระเบียบวินัย และ 4) ทิฎฐิสามัญญตา คือ การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน รับฟังปัญหา ร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน รวมทั้งยอมรับฟังคำติชมจากเพื่อนร่วมงาน และพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ลักษณะการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม เพื่อเป็นการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษาดังกล่าว จะทำให้สถานศึกษาเกิดกระบวนการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ส่งผลต่อประสิทธิภาพงานของสถานศึกษาทำให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น มีองค์ประกอบคือ 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยให้โอกาสในการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบ 2) การสื่อสารเชิงสันติ เป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในระหว่างการทำงาน อีกทั้งยังสามารถใช้การสื่อสารอย่างสันติเป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการสร้างเครือข่ายของสถานศึกษาได้อีกทางหนึ่ง 3) การสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน โดยการเสริมสร้างกำลังใจในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้แก่เพื่อนร่วมงาน ดูแลเอาใจใส่ยึดหลักทฤษฎีการเสริมแรง และ 4) การปลูกฝังวัฒนธรรมแนวคิดเชิงบวก เป็นการเสริมสร้างให้บุคลากรมีความรักในหน้าที่ รักในองค์กร และมีความสุขในการทำงาน ปัจจัยดังกล่าวเกิดขึ้นจากการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมในการบริหารส่งผลให้เกิดสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา เป็นการพัฒนาบุคลากร พัฒนาคุณภาพงาน และพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุขได้อย่างยั่งยืน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา และจำแนกข้อมูลตามแนวทางการพัฒนาแต่ละประเด็น เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษาดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 แนวทางพัฒนาการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

ที่มา : พัฒนาและสังเคราะห์โดยผู้วิจัย